

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של
הגאון הינוקא
 רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
151 ראש השנה תשפ"ד

סימנא מלתא

מובא במסכת כריתות (דף ה ע"ב) והוריות (דף יב ע"א) בשם אב"י, שמאחר וסימנא מילתא היא, נכון שיהיה רגיל אדם לאכול בראש השנה קרא ורוביא כרתי סילקא ותמרי לסימן טוב. ומובא בכל בו (ס' כד) ובמרדכי (יומא רמז תשכג) בשם הגאונים, שנהגו מקדמת דנא ליקח הסימן בידו ולומר עליו דברי זכרון לטובה, כגון כשיאחזו רוביא יאמר יהי רצון מלפניך שירבו זכותינו וכיוצא, וכנפסק בטור ובשו"ע¹ (בס"ת תקפג סעיף א).

סימנא לתשובה

וביאר המאירי (הוריות שם) שבכדי שלא ליכשל בהם לעשות דרך ניהוש, תקנו לומר עליהם דברים המעוררים לתשובה, ומה שאומרים בקרא יקראו זכיותינו, וברוביא ירבו צדקותינו, ובכרתי יכרתו שונאינו, כוונת ההדברים כנגד שונאי הנפש, והם העונות, ובסלקא יסתלקו עונינו, ובתמרי יתמו חטאינו וכיוצא, וכל זה אינו אלא הערה שאין הדבר תלוי באמירה לבד רק בתשובה ומעשים טובים.

סימנא לשפע משמיא

ובספר חסידים (סימן נט) כתב, שכל סימן שאמרוהו חכמים, אין בו משום ניהוש, וכתב המהר"ל בבאר הגולה (באר ב פ"ז), שהוא מפני שיש בדברים אלו חכמה נפלאה, כמו שכתב הרמב"ן² (בראשית יב, ו) שכל נגזר מלמעלה שירד ויושפע שפע לארץ, הנה צריך הדבר שתהיה לו איזה יציאה מכח את הפועל בזה העולם, אפילו בדרך דמיון וסימן, ומתוך כך נעשה כביכול הכרח לדבר שיושפע לארץ, ולא תתבטל ההשפעה חלילה. ולכן אין בזה ניהוש, כי הוא רק הכנה שתצא הגזירה לטובה. וכן ביאר גם בחידושי אגדות³ (בהוריות שם). וכן ביאר מדיליה החיי אדם (ה"ב כלל קלט סעיף ו).

והשל"ה (ר"ה נר מצוה כג) ביאר הדבר על פי מה שכתב הרמ"ק בפרדס רימונים (בשער י פ"א), שכאשר ירצה אדם להמשיך ממדת הגבורה ילבש אדום ויצייר שם הוי"ה באודם, ואם ירצה להמשיך ממדת החסד ילבש לבן וכיוצא, כי מהגוונים הנראים לעינים או המצטיירים בשכל הגופני יתפעל הרוחני, והנפש תעורר לרוח, והרוח לנשמה, והנשמה ממציאות למציאות, עד שתתעלה אל שורשה ומקום יניקתה ותתעורר המדה למטה כפי מציאות ציור שורשה למעלה.

אנת תהא סימנא

ובספר טור ברקת⁴ (ס' תקפג ס"ק א) ביאר טעם הדברים, שהוא בכדי לתקן לישראל דרך התשובה והתיקון לחטא אדה"ר. כי הנה אמר רבי אבא בזוהר אמור (דף ק סוף ע"ב ואילך) שבראש השנה נברא אדם הראשון, ועמד בדין

לפני קונו על שאכל מעץ הדעת, וחזר בתשובה והצדיק עליו את הדין ונתחרט על חטאו, ומתוך שקיבל הקב"ה תשובתו קצב שיעור לעונשו שילך ויתתקן מדור לדור, עד שיתקן הקב"ה את עולמו ויחזור העולם למדרגתו הראשונה שהיתה קודם חטאו, ואמר לו הקב"ה לאדם הראשון, אדם, אתה תהיה סימן לבניך לדורי דורות, כי כמו שבחטאו פגם אדם את כל הדורות, כמו כן תשובתו הועילה שבכל הדורות כשבניו יחזרו בתשובה, יקבל אותם הקב"ה, כי בזה היום יעמדו בדין, ואם ישוּבו אקבל אותם, ואקום מכסא הדין ואשב על כסא הרחמים לגלות עליהם הרחמים.

וביאר הטור ברקת, שמפני שעיקר חטאו של אדה"ר היה בענין האכילה מעץ הדעת, והודיע אותו הקב"ה שביום אכלו ממנו ימות (בראשית ב, ז), לכך נוהגים ישראל באכילת דברים אלו בראש השנה, לסימנא מילתא לומר שאיננו אוכלים כי אם מה שיש בהם זכרון טוב לתקן מעשינו ולהחיות נפשינו לעבדך באמת. ואמנם צריך כשאוכל לומר בפיו על כל דבר ודבר הנוסח שלו, כי על ידי הדיבור מתעורר כח עליון כמובא בזוהר שם (בדף קה ע"א), ובזה מתקיימים כל משאלותיו לטובה על ידי כוונתו⁵.

סימנא מלתא מראשית החכמה עד לסוף המעשה

ובבב"ב יששכר (מאמרי תשרי ב, י) ביאר, שראשית התהוות הבריאה היתה במאמר 'בראשית', שהוא מאמר סתום בלא אותיות, כי בו ועל ידו נבראו האותיות מא' ועד ת', וכרמוז במה שפתחת תורה 'בראשית ברא א"ת'. והוה כנגד ספירת הכתר הנרמז רק בקוצו של י', שהוא השורש למידת החכמה הרמוזה באות י', שהוא ראשית התהוות האותיות. וכפי שכאשר אין האדם מכיר לשון חבירו ואינו יכול לומר לו איזה ענין בדיבור, הרי שמרמז לו זאת בסימנים, ושורש הדבר הוא, מפני שהסימן הוא למעלה מן הדיבור, שהוא דבר שלא יכול להתלבש בדיבור, כי נמשך הדבר מראשית החכמה שאינה יכולה להתלבש בדיבור, והעד הנאמן על זה הוא תקיעת השופר שהוא קול בלא דיבור

ובזה נרמזת תקומת המלכות הנקרא מלכות פה⁶, כי המלכות היא סוף מעשה הנעוצה בראשית המחשבה, שהיא התגלות הדיבור של קוב"ה בבריאת עולמו, מתוך שמשמשים כל הנבראים לתכליתם לגלות למלכותו וטובו ורחמיו של הבורא ב"ה, והוה 'סימנא מלתא', 'סימנא' היא ראשית המחשבה שאינה מצטיירת אלא בסימן, ו'מלתא' היא סוף המעשה והתגלות הדיבור ומלכות ה' ב"ה בפועל בעולם, ולכן כאשר אנו אווזים לסימני זה היום 'ראש השנה' כסימנא מילתא, הנה נעשה בזה יחוד נפלא לכל שיעור קומה מראשית עד אחרית, להעלות כל הדברים לשורשם ושימתקו כל הדינים.

5 וכפי שביאר בחכמת שלמה (בס"ת תקפג) שיעקר טעם אכילת הסימנים הוא בכדי להביא את ישראל לבטחון ואמונה, כי מראה שהוא מאמין ובוחס שכן יהיה. כי בראש השנה ראוי לאדם להיות שמח ולומר שכל מה שעושה הבורא יתברך הוא לטובה, ובזה יהיה נהפך באמת לטובה, ולכן תקנו חכמים לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, בכדי שאם נגזר חלילה להיפך, יתהפך הדבר לטובה מתוך אמירה זו.
 6 וביאר עוד, שיעקר מנהג הסימנים ראוי הוא בליל א' דראש השנה שהיא כנגד לאה, ולא בליל ב' שכנגד רחל, כי רחל מסרה את הסימנים ללאה. אמנם כבר נהגו רבים בדבר ב' הלילות ואף ב' הימים, כמו שדקדק הבן יהודיע (בהוריות שם) מלשון שנקט אב"י 'הא רגיל', שלשון 'רגיל' לא שייך בפחות מ' פעמים, היינו שרצה לרמז שראוי לנהוג הדבר ד' פעמים, ב' הלילות וב' הימים, ובכך החיים (ס"ת תקפג ס"ק ז) הביא שיש מהפוסקים שכתבו שראוי לנהוג כן ב' הלילות, ונהרא נהרא ופשטיה.

1 ולכן אם אפשרי לאכלם זה חשוב וטוב, ולשון שבמסכת כריתות (שם) 'למיכל', וכנפסק בטור ובשו"ע (שם), אך אם אין יכול אדם מאיזו סיבה שהיא לאוכלם, על כל פנים הבאת הסימנים על השולחן גם כן טוב ומועיל לסימן טוב, וכמדויק מהלשון שבמסכת הוריות (שם) 'למיחזי', וכן כתב הכף החיים (בס"ת תקפג ס"ק ז).
 2 וצ"ח המהר"ל, שהיה הרמב"ן מקובל אלה, ואילו לבד נגלו תעלומות חכמה וסודי התורה, ולכן סוד הדברים הוא כמו שנתבאר בדבריו.
 3 ורימז מנהגי הסימנים בזכויות ג' האבות. 'קרא' שהוא פרי גדול והוה כנגד אברהם שהיה גדול בענינים (יהושע יד, טו), 'רוביא' כנגד יצחק שבו התקיימה הבטחת הבורא ב"ה לאברהם 'והרביתי את זרעך' (בראשית כו, ד), 'כרתי' כנגד יעקב שלא יכלו לו שונאיו, כנאמר בו (בראשית לב, כט) 'כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל', 'תמרי' כנגד הצדיקים שנאמר בהם (תהילים צב, יז) 'צדיק כתמר יפריח', 'סלקי' כנגד בעלי התשובה שנסתלקו מחטאם.
 4 לרבי חיים הכהן מארם צובא, תלמיד המהר"ח זיע"א.

ואלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת

חנניה בן דונה דדון, מרדכי בן רובי בוהדנה, יצחק בן מרסל ישראלי, צבי בן פריחה עמור, יוסף בן פריחה עמור, סימי בת לאה, ראו דור דורו בן רונית, ישי בן יפה הנצט"ב.

הגיליון מוקדש לרפואת הצלחת וישועת

יעל דבורה בת בתיה, אוריאל בת לאה, לאה בת סימי, דניאל יוסי בן יסמין, נתנאל הקון בן סיגל, פבל נסים בן מרינה, רן ברוך בן זרח, שניאור זלמן בן בת שבע, שפרה לאה בת שרה, דבורה בת מרים, חנה בת לאה רבקה.

להקדשות יקיריכם ניתן לפנות בטל' 0527.130.400

ובשם משמואל (דרוש לר"ה, תרע"ז) ביאר, שכאשר נזכרים ישראל לפני הבורא ב"ה על ידי מלאכי מעלה, מוכרח בזה קוב"ה לזכור לכל מה שראה כביכול, ואם יש עוונות בהכרח הוא רואה אותם, אבל כאשר נזכרים ישראל לפני הבורא ב"ה בעצמו שלא על ידי שליח, הרי שקוב"ה כל יכול להביט אל הטוב ולא אל הרע, כי מלאך אינו יכול לראות עד לסוף הדורות, אבל קוב"ה צופה ומביט עד סוף כל הדורות, וסוף כל סוף יהיו ישראל נרצין לפני ה', ולכך כשהזכירה היא על ידי השי"ת בעצמו, אין מעכבים העוונות חלילה. וזהו טעם דברי הרמב"ן שעל ידי הסימנים ודמיון הדבר בפועל, מוכרח הדבר להתקיים, כי מתוך הסימנים נזכרים אנו לפניו יתברך בעצמו, ולא על ידי מלאך, ובכך יתקיימו ויעמדו עלינו הגזירות הטובות שיגזור בעדינו קוב"ה, כי לא יתעוררו המקטרגים לעצור את שפע הברכה והגזירה לטובה.

ובשפת אמת (דרוש לר"ה, שנת תרל"ב) ביאר הדבר, שהנה מבואר בתיקונ"ז (תיקון ו, דף כב ע"א) שבכל השנה, ובפרט בימים הנוראים של חודש תשרי, אין ראוי לבקש בפירוש על צרכים הפרטיים, אלא בכלל צרכי השכינה, שמתוך שיזכיר את תועלת השכינה ישתף את בקשת צרכיו הפרטיים לצורכה ולתועלתה, ולכך כאשר באים אנו לבקש על צרכי עולם הזה, מבקשים אנו זאת מתוך סימן בעלמא ובדרך רמז, להראות לפני הבורא ב"ה שאיננו מעיזים פנינו לפנות אליו בבקשת צרכינו הגשמיים בפירוש, ובכך נמצא חן בעיניו שיזכרנו לחיים טובים ברוחני ובגשמי, מתוך שנחקק בדעתנו שאין כל שפע החיים הטובים והחיות החדש הנמשכת ביום זה אלא בכדי לשמש לגילוי רצונו יתברך, ולהביא לכדי גילוי מלכותו בעולם.

"משמיע שלום" (ישעיה נב, ז)

משיעור יום ה' כי תבוא תשע"ב

א

נאמר בבראשית (ב, ז) "וייצר ה' אלהים את האדם", ודרשו בבראשית רבה (יד, ב-ה) ש'וייצר' מרמז לשני יצירות, וכאשר ברא אלהים את העולם, שהוא שם של דין, כי העמיד את הארץ על הדין כמו שכתוב (משלי כט, ד) "מלך במשפט יעמיד ארץ", יצר בו ב' יצירות, יצירה לאדם ויצירה לחוה, וכן יצירה מן העליונים ויצירה מן התחתונים, נתן בו את יצר הרע ויציר הטוב, וכן יצר אותו בעולם הזה ויצר אותו לעולם הבא ולתחיית המתים, אבל בבהמה שאינה עומדת לדין לא נכתב ביצירתה 'וייצר' בשני יודי"ן.

והנה יצירת אדם הראשון ביום ראש השנה היתה כמובא בויקרא רבה (כט, א), וביום שיש (בראשית א, כו), המרמז להאות ו' הנרמזת בתיבת 'ויכול', ובהאות ו' שבתית 'וייצר', ובזה היום נחשב שנברא העולם, כי כיון שנברא אדם, בא העולם לתכלית. וזוהי עבודת ימי ראש השנה, בכל שנה ושנה מתעורר מחדש בימים אלו יצירת האדם האמור בענין 'וייצר ה' אלהים את האדם', ונחשב שנברא העולם מחדש מתוך שמתחדשת הבריאה כולה, והכל הוא על ידי המשפט והדין הנערך בו, וכענין 'מלך במשפט יעמיד ארץ', שהרי מטרת המשפט היא להשכיח שלום ולברור האמת והצדק, בזה תיכון תבל בצדק ובמישרים.

ב

כי מידת המשפט היא כנגד יעקב כליל תפארת, שהוא עמוד האמצעי, ובו ועל ידו נמשכת בכל שנה הארה חדשה לבריאה כולה, ולכל אדם ואדם בפרט, לתקנו במידת השלום והמשפט. כי יום זה הוא ראשית השנה הבאה מחד וסוף השנה שעברה מאידך, וכלליות יום זה הוא במידות האבות אברהם יצחק ויעקב, ש'יצחק' הוא כנגד סוף השנה וכנגד הגבורה ומידת הדין על כל המעשים של כלל הנבראים בשנה זו, ו'אברהם' הוא כנגד מידת החסד לגלות ולהשפיע החסדים לשנה הבאה, אבל יעקב' הוא כנגד עמוד האמצעי הכולל לחסד וגבורה, שזהו מצד המשפט הנערך ביום זה.

ולכך כאשר בא יעקב נעשה תיקון לחטא אדה"ר כמו שאמר רשב"י בזהר בראשית (דף ע"ה ע"ב), וכמובא במסכת בבא בתרא (דף נח ע"א) שהיה שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון, כי מתוך מידת המשפט והשלום שבו ובבחינתו, שהיא מידת האמת והצדק, מתבטלים על ידה כל קטרוגי מלאכי מעלה שנתקוטטו וטענו שאין ראוי לו ליברא מפני שעתידי הוא לחטוא, כמובא בבראשית רבה (ה, ה). וזהו סדר הדברים הנעשים ביום זה בכל שנה ושנה, שנמשך בו תיקון חדש לחטא אדם הראשון מתוך המשפט והשלום הנעשה ביום זה, ומתוך כך נמשך חיות חדש לכל אדם, ונחשב שנברא מחדש.

וזוהי עבודת הצדיקים בראש השנה, להמליץ על בריאת האדם ולהמשיך את קיום העולם, וכמובא שם במדרש (ה, ז) שמתוך שנמלך קוב"ה בנפשותיהן של צדיקים ברא לאדם ובאה הבריאה אל מכוונה, ובזה שממליצים הצדיקים לבורא לברוא לאדם ולהמשיך חיות חדש בכל שנה ושנה, הרי שמשכינים הם שלום בין העליונים לתחתונים. ולכך נאמר עליהם (בדברי הימים א' ד, כג) "המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שמה" כמובא שם במדרש, על שם 'וייצר ה' אלהים את האדם' כמובא שם במדרש, כי האות ו' היא כנגד הצדיק הנקרא שלום כמובא בתיקונ"ז (תיקון כא, ב) דף ע"ב, וב' יודי"ן הם כנגד העליונים והתחתונים כאמור, ומתוך עבודת

הצדיקים הדבקים במידתו של יעקב ומשכינים שלום בין העליונים לתחתונים כאמור, נברא העולם מחדש.

ג

ועבודת כל אדם ביום ראש השנה היא שיבוא תחילה לשלום עם עצמו, ומתוך כך יבוא להתחדשות גמורה ולהתחלה חדשה. כי בכדי שיוכל להתחיל מחדש צריך האדם לבוא לשלום עם עצמו, היינו שישלים עם מציאות וקיום יצרו הטוב ויצרו הרע, שהם ב' יודי"ן ד'וייצר' כאמור, וכמובא במסכת ברכות (דף סא ע"א) ועירובין (דף יח ע"א), ויהיה לו דרך להתקיים ולעמוד לפני ה' על אף כל מעשיו בעברו, שהוא כנגד הגבורה, ויראה בעיניו כראוי את הדרך שיש לפניו בעתיד, שהוא כנגד החסד.

כי הנה בכל אדם יש לצד החסד שהוא כנגד האיש, ולצד הדין שהוא כנגד האישה, והם ב' יצירות כענין 'יצירה לאדם ויצירה לחוה', והם פנים ואחור, האיש הוא הפנים והאשה היא אחור, והשכנת השלום בניהם הוא הבאתם פנים בפנים, כלומר שמצד החסד יתגלו בו החסדים וכל הטוב שבו, ומצד הגבורה יבוא ליקח את כל גשמיותו וצד הדין שבו לעבודת ה' ולהעלותו אל הקדושה.

והנה הכרעת המשפט שבכל אדם להביאו לכדי שלום עם עצמו היא מתוך הדעת המכרעת בין הדין לחסד מראשית הקומה עד סופה. כי הדעת היא בראש, וכאשר יורדת הדעת עד מקום הרגלים, כלומר עד שמתגלית עד למטה, הנה בזה נחשבת הדעת שהשכינה שלום בכל קומת האדם, ובא האדם לשלום עם עצמו. וזהו על ידי האות ו', שהיא הממשכת לדעת מהראש עד סוף מתוך שמגבירה את החסדים על הגבורות, ובזה מביאה אותו לשלום עם עצמו ונחשב שנברא מחדש, כי כאשר מתגברת החסד מתות מידת האות ו', הנה מצד החסד מוכרח שיתחיל האדם מחדש, ובכך נחשב שנברא מחדש. ולכן דרך הקודש, שיגברו החסדים על הגבורות להכריע לטובה היא, שלעולם יתחיל האדם מחדש.

ד

וכפי שמדמה האדם ליצרו הטוב וליצרו הרע, כן כפי זה מעכבים ומונעים הם ממנו מלבוא להשכיח שלום בינו לבין עצמו, והוא מה שדרש רבי שמעון בן פזי במסכת ברכות (שם) ועירובין (שם) מה שנאמר ביצירת האדם 'וייצר' בב' יודי"ן, שהוא מפני שמצירתו אוי לו מיוצרו מחד ואוי לו מיוצרו מאידך.

כי הנה ב' מונעים הם המעכבים לאדם מלבוא להשכיח שלום בינו לבין עצמו, האחד מצד התחתונים והשני מצד העליונים, מצד התחתונים הוא בסוד האחור והעורף שכנגד האשה כאמור, ומצד העליונים הוא בסוד הפנים שכנגד האיש כאמור, שהוא מצד הכרת החוטם, כמובא במסכת יבמות (דף קכ ע"א) שהחוטם הוא עיקר גילוי צד הפנים, והשכנת השלום בניהם הוא הבאתם פנים בפנים כאמור, ומה שמעכב לו בדבר מצד התחתונים וצד העורף הוא ענין היללה, שמייילל האדם על מצבו ומדרגתו, והוא הבכי חנים שיש לאדם בכל יום על מיעוטו בידיעת התורה ועל ריחוקו מהשי"ת, ובכל מעשה טוב שעושה לפני השי"ת בא הוא עם דרך היללה והבכי. ומה שמעכב לו מצד העליונים וצד הפנים והחוטם הוא החרון אף והכעס שעולה בו באדם על כל מה שאין ידו משגת ברוחני ובגשמי, שמתוך כך מעלה הוא את כעסו ומאשים לעליונים ותחתונים המונעים ממנו להשיג את מבוקשו, ולא בא לכדי גילוי הפנים בפנים. נמצא המונע מצד האישה והאחור הוא ענין היללה, ומצד האיש והפנים הוא

הכעס וחרון אף. כי החוטם הוא ו' ושני יודי'ן כמובא בזוהר בראשית (בדף כו ע"א), וכאשר יתבטל מן האדם אלו המעכבים, יוכל השלום לשרות בתוכו כהאות ו' הממשיכה את הדעת מראש הקומה עד סופה.

ד

וענין האחור הוא כנגד 'ערפה' הנקראת כן על שם העורף כמובא במסכת סוטה (דף מב ע"ב) ובתנחומא (בהר"ג), אשר ממנה יצא גליית הפלישתית המחרף למערכות ישראל, כלומר שעל ידי טומאתו שומע האדם קולות מן העורף שמטרתם להחליש את כל גבורתו והאומץ במלחמתו, וכנרמז בכתוב (שמות יג, יז) "ולא נחם אֱלֹהִים דרך ארץ פלישתים כי קרוב הוא, כי אמר אֱלֹהִים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה", שטומאת פלישתים היא שמחלישה לדעת האדם לחשוב ולסבור שאין יכול הוא לנצח במלחמה.

ולעומת ערפה עומדת 'רות' המואביה שנקראת כן על שם שריוה דוד המלך בשירות ותשבחות כמובא במסכת ברכות (דף ז ע"ב), כי דרכה של רות היא היפך היללה והבכּי. ובזה תלוי עמידת האדם לפני השי"ת, שידבוק וילך כדרכה של רות מתוך שמחה ורננה, וישוב מדרכה של ערפה שמצד היללה והבכּי, כי בדרכה של ערפה מתרחק האדם מאור פני ה' ב"ה, וכנאמר בה (רות א, טו) "שבה יבימתך אל עמה ואל אלהיה", שהוא כענין 'ישבו מצרימה', אך כאשר הולך האדם בדרכה של רות הרי שהולך ודבק הוא באור פני ה' ב"ה, וכענין הנאמר בה (שם, יד) "ורות דבקה בה", שהוא הדבקות באור הפנים וההתנתקות מדרך האחור, וכמו שאמרנו לנעמי (שם, טו) "אל תפגעי בי לעזבך לשוב מאחריך".

וכאשר הולך בדרכה של רות והשירות והתשבחות, הרי שזוכה לקבל מחדש את חלק התורה השייך אליו, מתוך גילוי אור הפנים. והוא מפני שצד הקדושה הוא אור ונגינה, וצד הסטרא אחרא הוא חושך עצבות ויללה, והאור המקיף לאותיות התורה הם הטעמים והנגינה, ומתוך הניגון והשבח להשי"ת יוכל האדם לעלות ולהגביה את עסק תורתו למעלה מכל המדרגות. כי הניגון הוא הקשר והחיבור שבין העליונים לתחתונים, שהרי בשורש האותיות כולם עגולות הם, וכן פה האדם הוא עגול, ומתוך כך קול אותיות הדיבור הם בנגינה, ובזה נעשה הקשר בין אדם לחברו על ידי הדיבור, ונעשה חן בהדיבור של אדם לנגד חברו. וכך הוא בעבודת השי"ת, שמתוך הניגון נעשה חן וחיבור פנים בפנים בין העליונים לתחתונים, וכן נעשה חיבור בקומת האדם עצמו, כי מתוך הניגון וההלל מצד העיגול נמשכת לו הארת הדעת עד לסוף הקומה במקום הרגליים, כי נמשך בו חן וחסד מצד אור הפנים להאיר עד לצד האישה והאחור מהארת הפנים, כי על ידו נעשה שלום ופיוס וריצוי בין האדם לעצמו, ובא לכדי גילוי אור הפנים בפנים, מה שאין כן כאשר הולך האדם מתוך יללה ובכּי, הרי שאין לו שלום עם עצמו והולך ומתרחק.

ה

ובכל זה נעשה כלי לאדם לקבל את התורה ולחדש את כל קומתו עד לסופה במקום הרגלים, ומתחדשת נשמתו במדרגה גדולה מאד. כי הדעת נשפעת באדם מתוך שמיעת האזנים, והוא העיקר, וכמו שאמרנו בדברים רבה (ג, י) שבהר סיני זכו לכתרי נעשה ונשמע, אמנם לאחר חטא העגל שלא זכו למדרגת 'נעשה' נשאר בידם לקיים למדרגת 'נשמע', היינו שעיקר העבודה שעל ידה יזכו לתורה היא על ידי תיקון השמיעה והאזנים. אמנם מתוך קול היללה נפגם האזנים, אבל על ידי שהולך בדרך ההלל והשבח מתוך קול נגינה ודבקות בטעמי התורה, הרי שנתקנות אזניו ונעשות כלי לקול הבורא ב"ה, שהיא דעת תורה נקיה ומזוככת הנדמית כהאות ו', ויורדת היא עד למטה במקום הרגלים שהם כנגד הנצח וההוד, ונכלל הוד במידת נצח להגביר את צד החסד על הגבורה ולחדש את האדם.

ובזה נדמה הוא למלאכים שנאמר בהם (יחזקאל א, יז) "ורגליהם רגל ישרה", והמשמעות בזה שנמשך השלום שכנגד האות ו' עד למטה במקום הרגלים, ומאחד לנצח ולהוד, שהם כנגד החסד והגבורה, להיות כאחד, היינו רגל אחת, היינו שיכול לעמוד לפני השי"ת ללא פירוד ומחלוקת בין יצרו הטוב ליצרו הרע הנמשך מעת יצירת האדם שאוי לו מיוצרו ואוי לו מיצרו, כי יכול הוא להלל ולשבח לה' ב"ה גם על מציאות יצרו הרע ועל האפשרות שיש לו לכבוש ליצרו, כמו שדרשו בבראשית רבה (ט, ט) מה שכתוב 'והנה טוב מאד' שהוא יצר הרע, ומודה להשי"ת על שנידון הוא לפניו יתברך, שמלא רחמים הוא.

וצריך האדם לדמות בדעתו שהשי"ת מצפה ומחכה לשמוע את קולו, וכאשר רגיל האדם בשבח והלל להשי"ת יכול הוא להתפעל מכל דבר בבריאה ולכלול זאת בשבח והלל, ובזה מעלה הוא את זה הדבר ממדרגת הרגלים עד למדרגת האזנים שאין למעלה ממנה, כי במדרגה זו הוא התחדשות הנשמה, וכנודע שאזנים הם כנגד מדרגת הבינה והנשמה, כמובא בדברי רבנו האר"י (בעץ חיים שער ד, א).

וכן הוא בענין צד הפנים והחוטם, שמתוך מידת הסבלנות והאריכות אפיים נעשה תיקון החוטם ותיקון הדעת עד למדרגת האזנים. כי הנה נודע שמיום חטא אדם הראשון נפגמה השגתינו שמצד מדרגת העינים, ואין יכולים אנו להשיג ולדבר במדרגה זו, ומשמעות הדבר, שאין האדם יכול לסמוך עצמו על מראה עיניו, וכמו שפירש רש"י (בראשית ג, יז) כמה שנאמר באדם וחוה לאחר החטא "ותפקחנה עיני שניהם", שעל שם החכמה נאמר הדבר, היינו שנעשתה חכמתו והשקפתו כפי מראה עיניו מצד החטא והקלקול, ובכדי לשוב למעלתו ולתקן הדבר, צריכה להיות כל דעת האדם והשקפתו על פי מה ששמע את קול התורה ודברי החכמים, על אף שנוגד הדבר את מראה עיניו, וכל עליית האדם במדרגות הקרבה לבורא ב"ה, תלוי הדבר כפי מה שיהיה קשוב ויטה את אזניו לדברי החכמים. ולכך כל התחדשות הנשמה תלוי במדרגת הקול, היינו כפי מה שישמע את קול התורה בקדושתה ונקיותה, ומתוך מדרגה שהיא דבר ה' ממש.

אמנם כאשר גובר באדם צד הגבורה והדין, היינו שיש בו גאות וכעס, הנה בזה מסתלקת נשמתו ממנו ואיננה מתיישבת ושורה בתוכו, ואז נחשב הוא כבעת השינה שיש בו באדם חיות מועט וקיסטא דחיותא כמובא בדברי רבנו האר"י (בשער הכוונות (דרושי היללה ו), ואז הוא בסוד דורמיטא שיש בזה חשש שיאחזו וינקו ממנו החיצונים והקליפות, כי שינה היא אחד משישים ממיטה כמובא במסכת ברכות (דף נו ע"ה), ובכדי שלא יזיקו לאדם ויקטרגו על מעשה גאוותו מסתלקת ממנו הדעת, וכמו שאמר ריש לקיש במסכת פסחים (דף טו ע"ב) שכל הכועס, אם חכם הוא מסתלקת חכמתו הימנו, כי אז הוא כקטן בלא דעת וכעובר במעי אימו.

ובכדי שיבוא האדם להתחדשות וחיים חדשים לנשמתו ולגופו צריך הוא לבטל את דעתו שמצד השקפתו ומראה עיניו, בסוד עובר במעי אימו שעניו עצמות ועיקר הקשר והדבקות שלו עם העולם החיצוני הוא מצד האזנים והשמיעה, ומתוך כך יכול לבטל את כל כעסו וגאוותו. כי כל מה שעולה ומתגברת בו מידת הכעס הוא מפני שחושב שיודע הוא איך צריך להיות הדברים כפי רצונו וסברתו, אך כאשר מבטל את השקפתו ומראה עיניו, הנה בזה הוא מתבטל ונעשה כאינו קיים, ומתוך כך אין יכולה מידת הדין לקטרג ולדונו לחובה.

וכל זה הוא בסוד החוטם, כי כאשר מאריך אפו עוצם הוא את עיניו, כמו שרואים בחוש שכאשר מריח האדם לבשמים הנה מעמיק הוא את נשימתו ועוצם את עיניו, ובזה הוא עולה ממדרגה למדרגה, מענין החוטם עד לענין האזנים, וכל חכמתו והשקפתו שכנגד מראה העינים הולכת ומסתלקת, ונעשים העיניים כאחד ועולים בסוד עיבור, היינו שמסתתר הוא מצד תוקף הדין הבא לדונו על גאוותו וכעסו, ונעשה כמלאך שהוא בסוד 'ורגליהם רגל ישרה' (כי העיניים הם נצח והוד דמוחא סתימאה, ונכללת עין שמאל בעין ימין ונעשית אחד).

ז

ובזה בא האדם לשלום ואחדות עם עצמו, שיכול הוא לעמוד לפני השי"ת. כי כאשר יש גילוי והתפשטות למידת הדין אין כל בריה יכולה לעמוד לפני מידת הדין הגבורה והמשפט, וכאשר חפץ האדם לבוא לפני השי"ת בתפילה ולהמליך לה' ב"ה, אינו יכול לבוא לפני ה' כאשר דעתו מפורת ומבולבלת ואין לו שלום עם עצמו, ואחוז הוא במחלוקת הנטועה בו מעת יצירתו שאוי לו מיוצרו ואוי לו מיצרו, ולכך צריך הוא תחילה לעשות שלום בין שני יצירותיו שמהעליונים והתחתונים, ומהאחור והפנים, וכאמור.

ומצד הנוקבא והאשה שיש באדם צריך הוא לבטל קול היללה והבכּי חנים, ולבוא להלל ושבח להשי"ת על שהוא בן ישראל הראוי לעמוד לדין לפניו יתברך ביום ראש השנה, ובזה מתקן הוא את אזניו להיות כלי לשמוע את קול השי"ת ולחדש את חיי נשמתו וחיי גופו. ומצד הזכר והאיש שיש בו צריך הוא לבטל את השקפתו וחכמתו שמצד מראה עיניו, היינו שיבטל את שכלו והשפיטה שיש לו על עצמו כפי מראה עיניו, ובזה נעשה הוא כלי להשתמש באזניו ולא בעיניו, ובכל זה נעשה הוא כעובר במעי אימו.

ועל אף שבחיצוניות העבודה ביום ראש השנה עבודתו היא להמליך לה' ב"ה, מכל מקום ההכנה הפנימית של כל אדם להמשיך התחדשות וחיים לנשמתו ולגופו היא מתוך שיבטל בפנימיותו את היללה והכעס ויהיה כישן וכעובר במעי אימו, ובזה מסתתר הוא ממדת הדין ועולה למעלה במדרגות הקרבה לאור פני הבורא ב"ה, להמשיך לו התחדשות וחיים.

ח

ובתקיעת השופר נעשה האדם ככריה חדשה בב' יצירותיו ומתחדש בכל בחינותיו, בנשמתו ובגופו, אלא שתלוי כל זה כפי מה שזוכה בענין תיקון האזנים האמור. כי מובא בדברי רבנו האר"י (בשער הכוונות דרושי ר"ה ז) שסוד השופר הוא כאור מקיף, שהרי חלול הוא ובדומה לאור מקיף, והוא כאישה וכאם

גם לכדי תיקון חטא אדם הראשון, כי בזה יתקונו גם לכדי מדרגת העיניים ויראו עין בעין בשבוע ה' ציון.

וכאשר מבקש האדם שיתן לו הקב"ה חיים טובים ויושפע לו שפע וברכה ברוחני וגשמי, הרי שבזה הוא מפריד את העליונים מהתחתונים שכנגד ב' היודי"ן ד'וייצר' כאמור, ולכך אמרו בתיקוני"ז (תיקון ו, דף כב ע"א) שכאשר מבקשים על כך הבריות ככל עת, ובפרט בימים הנוראים, נדמים הם כאומרים 'הב הב', ואז נמשך השפע בדין ויש בזה קטרוג, אך כאשר מבקש האדם שיבוא הוא יתברך עימו, והעיקר שחפץ בתפילתו הוא את השי"ת שיהיה איתו וישכון וישרה עימו, הנה בזה הוא ממשך אצלו את האות ו' ונעשה 'אחד', שהיא א' הנעשית מתרי יודי"ן ומהאות ו' בלא פירוד, ונעשה שלום בין העליונים לתחתונים. וכן אמרו בתיקוני הזוהר (בתיקון מ, דף פ ע"ב) שכאשר פרחת האות ו' מסוד הלוחות הראשונות נפלו ונשתברו, וכן היה בחורבן בית המקדש, שכאשר רצו בשפעים הנמשכים מבית ה' מתוך ששרתה בה השכינה, אך לא חפצו בהשראתה וכבודה בעצמה, הנה נעשה בזה ענין החורבן וכענין שבירת לוחות הראשונות. כי האות ו' היא כנגד הלב וכנגד בית המקדש, וכאשר חפץ האדם באהבתו את השי"ת שישכון וישרה עימו, ממילא יוכל לבקש עם זה לכל השפעים ברוחני וגשמי.

יא

וצריך האדם לבקש מהשי"ת שיראה שעושה הוא נחת רוח לפניו יתברך בעבודתו, ותהיה לו קרבה לכל ענין גילוי מלכותו יתברך בכל השנה כולה, ולא רק בראש השנה לבד. כי ראש השנה הוא ההתחלה והראש, אך אין די בזה בלבד, אלא צריך הוא להמשיך זאת עד מקום הרגלים, כמו שכתוב 'מה נאו עלי ההרים רגלי'. שהרי תכלית יום ראש השנה הוא להביא לבנין 'בית המקדש' העולה כמנין 'ראש השנה', שזהו מתוך שתאיר הדעת עד לתחתית הקומה במקום הרגלים, כמו שכתוב (ישעיה ס, יג) "לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד", כי יום ראש השנה הוא דבר גדול ונשגב הרבה יותר ממה שמדמה האדם שזהו יום המשפט שלו, כי אין הוא אלא יום המשפט על הדרישה והחיפוש אחר כבוד השמים ועל גילוי מלכותו יתברך, וזהו אשר קבעו חכמים בתפילות זה היום הקדוש מכל ענינים אלו, בכדי להחדיר בנו את ההתבוננות והדעת הזו, שצריך האדם ליתן את דעתו ומחשבתו שעיקר 'הראש' והמחשבה צריכה להיות איך אני חי למענו יתברך, ומה אני עושה בעבורו, ולא מה הוא עושה ומחיה למעני, וכן

"ונכנסם לחיים טובים ולשלום"
השנה ניתן להעביר שמות לברכה עבור פדיון נפש בערב ראש השנה ופדיון כפרות בערב יום הכיפורים שיוכנסו אל מו"ר הגאון הינוקא רבי שלמה יהודה בארי שליט"א.
הרבנות קודש להפצת תורה וקירוב רבנות ע"י המכון התורני להוצאת הספרים, הירחונים והעלונים מתורתו של מו"ר הגאון הינוקא.
פדיון הנפש יערך ע"י מו"ר שיעתור בתפילה מיוחדת לקראת השנה החדשה הבעל"ט בערב יום הדין ובערב יום הכיפורים.
פדיון לראש השנה 180 ש"ח
ופדיון כפרות 26 ש"ח לכל נפש.
ניתן להעביר מכספי מעשרות
טלפון 0548434755 שלוחה 1
מרכזת כתיבה וחינוך טובה
ועתה טובה ואזרכת

לבניה, אשר היא צרה מלמעלה ורחבה מלמטה כמובא במסכת ברכות (שם בדף סא ע"א). כי כאשר מבטל האדם את עצמו והשקפת מראה עיניו כאמור, נעשה הוא כעובר במעי אימו ונתחדש התחדשות אמיתית בגוף ונשמה, מתוך הסוד הגדול שבתקיעת שופר, שבזה כביכול נולדים ומתחדשים כל נשמות ישראל. כי התחדשות והחיים לנשמות זהו מצד החסדים הנמשכים ממידת אברהם, וכפי שקוראים בר"ה 'וה' פקד את שרה', היינו שנעשה שלום בין סוף השנה שהיא כנגד יצחק ומידת הדין, לבין תחילת השנה שהיא כנגד אברהם ומידת החסד, וזהו מתוך קול יעקב היוצא מן השופר שהוא כלול מאש מים ורוח כמובא בזוהר יתרו (בדף פא ע"ב).

וזהו כל תכלית יצירת האדם שנאמר בו 'וייצר' בב' יודי"ן, שהוא לתחיית המתים כאמור, וכמו שאמר הכתוב 'וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים', ודרש זאת רבי יצחק בזוהר תולדות במדרש הנעלם (בדף קלד ע"א) שהוא מה יתחדש גופו ונשמתו של האדם לעתיד כאשר יתנערו המתים מעפרם, שעל זה נאמר (ישעיה נב, ב) "התנערו מעפר קומי שבי ירושלים". כי תכלית יצירת האדם היא בכדי שיביא לבנין ירושלים של מטה ולתחיית המתים, וכמו שאמר שם עוד שיעלו אז הגופות מתחת לארץ ויקבלו נשמתם בארץ ישראל, ויצף עליהם הקב"ה כל מיני ריחות שבגן עדן כמו שכתוב (בשה"ש ז, יד) "הדודאים נתנו ריח", שזהו ענין התחדשות הנשמה כאמור, שהוא השלום שנעשה באדם עצמו, וכנרמז בתיבת 'הדודאים' שהוא מלשון דודים ואוהבים, היינו שנעשים הגוף והנשמה דודים ורעים זה לזה, ונמשך שלום בין כולם.

ט

והנה 'וייצר' הוא אות ו' ושני יודי"ן הנרמזים באות א', שהאות ו' הראשונה היא כנגד חכמה עילאה והיודי"ן העליונה שבאות א' ובית מקדש העליון, והאות ו' השניה היא כנגד ירושלים של מטה ובנין בית המקדש, והאות ו' מרמזת לשלום כאמור, היינו שנעשה א' ד'אחד' וכמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר סוף פ' קורח (בדף קעט ע"א), ואותיות 'צר' מרמז על מקום הצר שצריך להביאו לכדי רחבות, כמו שאמרו במסכת יומא (בדף כא ע"א) שמעולם לא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים, כי על ידי סוד הדורמיטא שמבטל האדם את עצמו נכלל הוא בסוד עובר במעי אימו, וכענין "בצר הרחבת ליי" (תהלים ד, ב), וכמו שדרשו בשיר השירים רבא ז, י) מה שדיבר שלמה בשבח ירושלים "אפך כמגדל הלבנון" (שה"ש ז, ה), שעתידה ירושלים שתרחב ותגיע עד כסא הכבוד, וכנאמר בה (ישעיה נד, ב) "הרחיבי מקום אהליך".

כי 'וייצר' הוא לשון יצירה, שהוא ציור האדם בדמותו, שיהיה לו רגלים להלך לבית המקדש, וידים להקריב קרבנות, ופה להלל להשי"ת בבית ה', ועיניים לראות ביופי וביראה של ירושלים. ולכן ענין שמיעת הקול הזך והנקי שבמדרגת שמיעת קול ה', אינו תכלית הכל, אלא הוא רק ראשית ותחילת ירידת הדעת לעולם ולנבראים, ולכך נקרא ראש השנה כך, כי ביום זה נתקן הכתר והחכמה, ה'כתר' ביום א' דראש השנה, וה'חכמה' ביום ב' דראש השנה, ועיקר הדבר הוא מה שנתקן הו אור החכמה ביום ב' דר"ה, שבזה בא לכדי השלום וגילוי אור הפנים, כי ה'כתר' שהוא אור המקיף המביא להשגת האדם, הוא בסוד האזנים והבינה כנודע, שהרי השגת האדם היא מהאזנים ומטה כאמור, אבל הארת ה'חכמה' היא שיוורדת לו עד למטה לתחתית הקומה להיבאו לשלום בכל עצמותו, היא כי אחר שנסתלקה ממנו מתוך כעסו כאמור, חוזרת היא ומאירה לאדם מתוך שנתעורר משנתו וענין העיבור כאשר ביטל למראה עיניו כאמור, בכדי להביאו לשלום בכל עצמותו וב' יצירותיו. וזהו עיקר הדבר, כי העיקר הוא שיהיה שלום על ידי השגת הדעת בכל קומתו, ויבוא קול ה' לקדשו ולרוממו בכל גידיו ואבריו, שיבין וידע שכל יצירתו בכל אבריו וגידיו אינה אלא בכדי לזכור את מלכותו של ה' ב"ה בכל עבודתו, ולהמליכו, ולרצות בביתו ובית מקדשו בכל אבריו.

וזהו שנאמר (ישעיה נב, ז) "מה נאו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה, אומר לציון מלך אלהיך, קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו, כי עין בעין יראו בשבוע ה' ציון", 'על ההרים רגלי' הוא מה שתתפשט הדעת והשלום בכל האברים עד מקום הרגלים כאמור, 'משמיע שלום' הוא מה שעל ידי האזנים ותיקון השמיעה יבוא לכדי 'שלום' כאמור, ו'אומר לציון מלך אלהיך' זהו תכלית הכל שהוא להמליך להשי"ת בירושלים, ו'קול צופיך... כי עין בעין יראו בשבוע ה' ציון' הוא מה שמתוך תיקון ענין השמיעה והקול יבוא

קחו חלק במפעל הקודש

המעוניינים להצטרף למערך הרכיזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות
0527.130.400 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com
לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com